

Tjänsteskrivelse

Datum

2024-08-06

Vår referens

Olle Ingvarsson

Utredningssekreterare

olle.ingvarsson@malmö.se

Remiss angående remiss från Socialdepartementet - En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)

ASN-2024-10326

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden har getts möjlighet att yttra sig avseende betänkandet *En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten* (SOU 2024:25).

Sammantaget bedömer förvaltningen att förslagen kan bidra till att stärka kvaliteten i verksamheter som bedrivs i enlighet med socialtjänstlagen och bidra till att individer i behov av socialt stöd och omsorg får sina rättigheter tillgodosedda.

Förslagen kan bidra till en sund konkurrens, gynna seriösa företag och motverka kriminalitet i välfärden. Det kan både stärka det brottsförebyggande arbetet och gynna förvaltningens målgrupper och samhället i stort.

Förvaltningen ställer sig dock frågande till delar av förslagen, främst om att höja beloppsgränserna för särskild avgift för ej verkställda beslut, kommunernas rapportering av ej verkställda beslut, förslagen avseende sanktionsavgifter vid underlåtelse att kontrollera misstanke- och belastningsregister samt utökad anmälningsskyldighet för kommuner.

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås godkänna yttrandet och skicka det till kommunstyrelsen.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrandet *En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten* (SOU 2024:25).
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.

3. Arbetsmarknads- och socialnämnden justerar paragrafen omedelbart.

Beslutsunderlag

- Följebrev - Remiss angående remiss från Socialdepartementet - En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)
- Remissmissiv från Socialdepartementet - En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)
- Betänkande av Utredningen om en mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)
- G-Tjänsteskrivelse - Remiss angående remiss från Socialdepartementet - En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten
- Förslag till yttrande - Remiss angående remiss från Socialdepartementet - En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten

Beslutsplanering

ASN beredning 2024-08-05

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2024-08-13

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2024-08-28

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Malmö stad har mottagit remiss från Socialdepartementet avseende betänkandet *En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten* (SOU 2024:25). Arbetsmarknads- och socialnämnden har getts möjlighet att yttra sig.

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och ta ställning till om Inspektionen för vård och omsorg (IVO) behöver bättre förutsättningar för sin tillsyn över socialtjänsten och verksamhet enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Det inkluderar IVO:s förutsättningar att hindra olämpliga privata utförare från att bedriva omsorgsverksamhet. I uppdraget har även ingått att analysera några förslag gällande IVO:s tillsyn som föreslogs av utredningen *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag* (SOU 2020:47).

Syftet är att IVO:s tillsyn ska bli mer effektiv och att den demokratiska kontrollen över välfärden ska stärkas.

Utredningen lämnar ett antal förslag på förändringar i lagstiftningen avseende Socialtjänstlagen (SoL) och LSS. Förändringarna föreslås träda i kraft 1 januari 2026.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen fokuserar i förslaget till yttrande huvudsakligen på de delar som berör den egna verksamheten. Yttrandet följer strukturen för utredningen.

Förvaltningens övervägande

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen välkomnar utredningens betänkande och förslag för en effektivare tillsyn över socialtjänsten.

Förvaltningen menar att en effektiv statlig tillsyn är en viktig del i arbetet för att uppmärksamma brister i socialtjänstens verksamheter. Tillsynsarbetet bidrar till att de verksamheter som bedrivs i enlighet med socialtjänstlagen håller god kvalitet och bidrar till att individer i behov av socialt stöd och omsorg får sina rättigheter tillgodosedda.

Förvaltningen ser positivt på de förslag som syftar till att ge IVO bättre möjligheter att ingripa mot brister och missförhållanden. Det är betydelsefullt för individer som befinner sig i utsatta situationer, i synnerhet barn och unga.

Vidare välkomnar förvaltningen förslag om att utveckla stödet till kommuner avseende såväl uppföljning och kontroll av avtal och upphandlade tjänster som kvalitetsgranskning. Det kan dels bidra till god kvalitet i upphandlade tjänster, dels bidra till lärande och verksamhetsutveckling.

Sammantaget bedömer förvaltningen att förslagen kan bidra till en sund konkurrens, gynna seriösa företag och motverka kriminalitet i välfärden. Det kan både stärka det brottsförebyggande arbetet och gynna förvaltningens målgrupper och samhället i stort.

9.2 Särskild avgift vid ej verkställda beslut

I utredningen *Framtidens socialtjänst* (2020) föreslogs att reglerna om särskild avgift skulle avskaffas. Arbetsmarknads- och socialnämnden ställde sig då positiv till förslaget om att avskaffa särskild avgift vilket förvaltningen alltjämt instämmer i.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ställer sig kritisk till förslaget att höja beloppsgränserna för särskild avgift för ej verkställda beslut i både socialtjänstlagen och LSS till att motsvara dagens penningvärde. Förvaltningen bedömer att problemet kan lösas på andra mer träffsäkra sätt än med sanktionsavgifter.

9.3 Kommunernas rapportering av ej verkställda beslut

Utredningen *Hållbar socialtjänst* (SOU 2020:47) föreslog en ändring gällande hur ofta kommunernas rapportering av ej verkställda beslut skulle ske, från var tredje till var sjätte månad. I sitt remissvar ställde sig arbetsmarknads- och socialnämnden då positiv till förslaget (ASN-2020-12323).

Föreliggande utredning bedömer dock att en sådan förändring kan riskera att försämra rättssäkerheten och föreslår därför att dagens regler bör kvarstå oförändrade.

Förvaltningen vidhåller däremot att en förändring av rapporteringen enligt tidigare förslag skulle vara positivt. Genom ett utvecklat och systematiskt arbete med kontroll och uppföljning av ej verkställda beslut samt informationsinsatser mot berörda verksamheter kan man åstadkomma samma effekt.

Mot denna bakgrund gör förvaltningen bedömningen att en förändring till var sjätte månad inte skulle påverka rättssäkerheten samtidigt som det skulle frigöra tid för att utföra kärnuppdraget inom socialtjänsten.

9.4 Sanktionsavgift på ett par områden

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ser positivt på förslaget att IVO ska få möjlighet att ta ut sanktionsavgifter när en huvudman vid anställning av personal underlåter att kontrollera misstanke- och belastningsregister i enlighet med lagen om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn.

Förslaget bedöms kunna bidra till att ytterligare kvalitetssäkra vården av barn och unga utanför hemmet. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen kontrollerar alltid misstanke- och belastningsregister i samband med anställningar vid berörda verksamheter. Förvaltningen har inga synpunkter gällande det föreslagna beloppet.

9.5 Utökad anmälningsskyldighet för kommuner

Utredningen föreslår dels att kommuner ska bli skyldiga att anmäla till IVO när de gör väsentliga förändringar i *egen* anmälningsskyldig verksamhet, liksom när verksamheten upphör tillfälligt eller läggs ned.

Dels föreslås att kommuner ska bli skyldiga att anmäla till IVO om det finns skäl att anta att en *privata utförare* bedriver verksamhet utan tillstånd, om en tillståndshavare är olämplig att bedriva sådan verksamhet, samt om kommunen uppmärksammar allvarliga brister i utförandet av verksamheten.

Förvaltningen ser positivt på förslagen och framhåller att förvaltningen redan idag anmäler till IVO när den typen av brister upptäcks.

9.7 Olovliga verksamheter ska kunna förbjudas

Utredningen föreslår att IVO ska få möjlighet att omedelbart förbjuda en olovlig verksamhet som omfattas av tillståndsplikt enligt socialtjänstlagen eller LSS

Förvaltningen bedömer att förslaget kan påverka förvaltningen indirekt då placeringar görs i tillståndspliktiga verksamheter i privat regi som, efter att en individ har blivit placerad, förbjuds. Det kan till exempel röra sig om placeringar av barn och unga i Hem för vård eller boende (HVB).

Förvaltningen vill framhålla behovet av att lagändringen utformas på ett sådant sätt att individer, som är placerade på ett tillståndspliktigt boende, inte hamnar i kläm när en verksamhet förbjuds i enlighet med det nya förslaget.

Det är därför centralt att socialtjänsten i dessa fall meddelas skyndsamt när beslut om förbud fattas samt ges tillräckligt med tid att hitta en alternativ placering för berörda individer vilket sker skyndsamt. Det är av särskilt vikt i fråga om barn och unga.

9.11 Granska kommuners avtalsuppföljning genom tillsyn och ge vägledning om avtalens innehåll

Förvaltningen välkomnar förslaget att ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att uppdatera och utveckla tidigare framtaget stöd för vård- och omsorgssektorn. Förvaltningen bedömer att ett stöd till kommunerna i att kontrollera verksamheter och följa upp att utförare levererar det som har avtalats med privata utförare är positivt.

Förvaltningen bedömer att förslaget kan bidra till förbättrade upphandlingar och avtal. Stödet kan till exempel gälla utformning av krav i upphandlingsdokumenten för att säkerställa innehåll, kvalitet och uppföljningsnivåer för upphandlad vara/tjänst. Förvaltningen ser även ett behov av stöd kopplat till välfärdsbrottslighet.

Det kan exempelvis vara i form av ett kravbibliotek som ger kommunerna stöd i att upprätta krav som är i enlighet med lagen om offentlig upphandling (LOU) men som möjliggör för kommunerna att på ett bättre sätt än kunna agera på de fynd som görs i samband med utvärdering inför tilldelning.

Det är också viktigt att tydliggöra hur uppföljning och allmänhetens insyn ska säkras när inköpscentraler eller ramavtal via annan part nyttjas för kommunens medborgare. Ansvarsfördelningen av uppföljningsskyldigheten i de fall avtal upphandlas genom fullmakt och där avtalen förvaltas och följs upp av annan part behöver tydliggöras.

9.12 Utreda hur statlig kvalitetsgranskning skulle kunna införas som ny verksamhetsgren

Förvaltningen ser positivt på förslaget att IVO och Socialstyrelsen får ett gemensamt regeringsuppdrag om att utreda förutsättningarna för att införa kvalitetsgranskning inom socialtjänsten.

Medan tillsyn granskar om en verksamhet bryter mot vissa regler eller inte ska kvalitetsgranskning, enligt förslaget, ge bredare och mer nyanserad återkoppling.

Förvaltningen ser ett behov av bättre återkoppling, rådgivning och dialog kring eventuella brister och förbättringsområden i samband med IVO:s tillsyn och ställningstaganden. Förvaltningen ser därför positivt på förslaget och bedömer att kvalitetsgranskningar enligt förslaget kan utgöra ett komplement till både IVO:s tillsyn och till kommuners och upphandlande myndigheters egna kvalitetsgranskningar.

Det kan bidra till såväl lärande och verksamhetsutveckling, samt bidra med information i samband med fördjupade granskningar av enskilda upphandlade utförare.

Samtidigt framhåller förvaltningen att en kvalitetsgranskning bör utformas så att det inte medför en ytterligare administrativ börda för kommunerna.

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås godkänna yttrandet och skicka det till kommunstyrelsen.

Ansvariga

Madeleine Moberg Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef